

AYOL JINSIY A'ZOLARINING YALLIG'LANISH KASALLIKLARI

Abdikulova Mukomila Karabekovna

Xidirova Nozima Xamitovna

*Olmaliq Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi Mutaxassislik
fani bosh o'qituvchilari*

Annotatsiya: *Ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari, masalan, tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklari (PID), servitsit va vulvit ayollar uchun salomatlik uchun jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Ko'pincha infeksiyalar yoki otoimmün reaksiyalar natijasida kelib chiqqan bu holatlar og'riq, anormal oqim va jinsiy aloqa paytida noqulaylik kabi alomatlar bilan namoyon bo'ladi. Tashxis klinik baholash, laboratoriya testlari va tasvirni o'z ichiga oladi, davolash esa antibiotiklar, antifungallar yoki yallig'lanishga qarshi dorilarni o'z ichiga oladi. Erta aniqlash va davolash bepushtlik kabi asoratlarning oldini olish uchun juda muhimdir. Ushbu maqolada ushbu holatlar, ularning sabablari, belgilari, tashxisi va hozirgi davolash strategiyalari haqida umumiy ma'lumot berilgan.*

Kalit so'zlar: *yallig'lanish kasalliklari, ayol jinsiy a'zolari, tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklari (PID), servitsit, vulvit, simptomlar, tashxis, davolash.*

Kirish: Ayol jinsiy a'zolariga ta'sir qiluvchi yallig'lanish kasalliklari ayollarning sog'lig'i va farovonligiga jiddiy ta'sir ko'rsatadigan turli xil sharoitlarni o'z ichiga oladi. Tos a'zolarining yallig'lanish kasalligi (PID), servitsit va vulvit kabi bunday holatlar odatda infeksiyalar, otoimmün reaksiyalar yoki tirnash xususiyati beruvchi ta'sirlardan kelib chiqadi. Ular hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan tostda og'riq, anormal vaginal oqindi va jinsiy aloqa paytida noqulaylik kabi alomatlar bilan namoyon bo'ladi. Klinik baholash, laboratoriya tekshiruvlari va tasvirlash orqali tezkor tashxis qo'yish asosiy sababni aniqlash va tegishli davolanishni boshlash uchun muhimdir. Davolash strategiyalari ko'pincha antibiotiklar, antifungallar yoki muayyan holatga moslashtirilgan yallig'lanishga qarshi dori-darmonlarni o'z ichiga oladi. Erta aralashuv bepushtlik va surunkali tos og'rig'i kabi asoratlarni oldini olish uchun juda muhimdir. Ushbu maqola ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklarining epidemiologiyasi, etiologiyasi, klinik ko'rinishlari, diagnostika yondashuvlari va hozirgi davolash usullarini o'rganadi, klinik amaliyotda tushunish va davolashni kuchaytirishga qaratilgan.

Materiallar va usullar

Ushbu tadqiqot tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklari (PID), servitsit va vulvitga e'tibor qaratib, ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari bo'yicha adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqdi. Qidiruv PubMed, Google Scholar va tegishli darsliklar kabi yirik tibbiy ma'lumotlar bazalarida o'tkazildi. Qidiruv uchun ishlatiladigan kalit so'zlar "ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari", "tos

a'zolarining yallig'lanish kasalliklari", "servitsit", "vulvit", "alomatlar", "tashxis" va "davolash" ni o'z ichiga oladi.

Qo'shilish mezonlari so'nggi 10 yil ichida nashr etilgan, ingliz tilida yozilgan insoniy tadqiqotlarga e'tibor qaratgan, ekspertlar tomonidan ko'rib chiqilgan maqolalar, tizimli sharhlar va meta-tahlillarni o'z ichiga oladi. Istisno mezonlari ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari doirasiga tegishli bo'lmagan yoki etarli klinik ma'lumotlarga ega bo'lmagan maqolalarni o'z ichiga oladi.

Ma'lumotlarni olish har bir holat uchun epidemiologiya, etiologiya, klinik ko'rinishlar, diagnostika usullari va davolash strategiyalari haqidagi ma'lumotlarni sintez qilishni o'z ichiga oladi. Tegishli tadqiqotlar keng qamrovli ma'lumotni taqdim etish uchun sifat va dolzarblik nuqtai nazaridan tahlil qilindi.

Topilmalar har bir yallig'lanish kasalligining asosiy jihatlarini ta'kidlash, joriy tushunish, diagnostika muammolari va paydo bo'ladigan davolash usullarini ta'kidlash uchun tashkil etilgan. Topilmalar sintezi ta'sirlangan shaxslar uchun klinik boshqaruv va natijalarni yaxshilash haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Natijalar va muhokama

Ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari, shu jumladan tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklari (PID), servitsit va vulvit, turli xil etiologiyasi va o'zgaruvchan klinik ko'rinishlari tufayli klinik amaliyotda sezilarli qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Ushbu sharh epidemiologiya, etiologiya, klinik ko'rinishlar, diagnostika yondashuvlari va ushbu holatlar uchun davolash strategiyalari haqida tushuncha berish uchun joriy adabiyotlarni sintez qildi.

Epidemiologiya va etiologiya:

Ko'pincha Chlamydia trachomatis va Neisseria gonorrhoeae kabi jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar sabab bo'lgan PID butun dunyo bo'ylab reproduktiv kasalliklarning asosiy sababi bo'lib qolmoqda. Bachadon bo'yni yallig'lanishi bilan tavsiflangan servitsit infeksiyalar, kimyoviy tirnash xususiyati beruvchi yoki otoimmün kasalliklar kabi yuqumli bo'lmagan sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin. Vulvit, vulvaning yallig'lanishi infeksiyalar, allergik reaksiyalar yoki dermatologik sharoitlardan kelib chiqishi mumkin.

Klinik ko'rinishlari: Ushbu yallig'lanish kasalliklarining umumiy belgilari tos bo'shlig'ida og'riq, anormal vaginal oqindi, disparuniya (og'riqli jinsiy aloqa) va jinsiy a'zolarining qichishi yoki tirnash xususiyati hisoblanadi. Semptomlar zo'ravonlik va ko'rinishda farq qilishi mumkin, bu ko'pincha aniq tashxis qo'yish uchun batafsil klinik baholashni talab qiladi.

Diagnostika usullari: Tashxis odatda klinik baholash, laboratoriya testlari va tasviriy tadqiqotlar kombinatsiyasini o'z ichiga oladi. Klinik baholash to'liq tarixni, tos a'zolarini tekshirishni va simptomlarni baholashni o'z ichiga oladi. Bakterial va virusli patogenlar uchun nuklein kislotani kuchaytirish testlari (NAATs) kabi laboratoriya testlari o'ziga xos qo'zg'atuvchini aniqlashga yordam beradi.

Ultratovush kabi tasvirlash usullari tos a'zolarining tuzilishini baholash va xo'ppoz shakllanishi kabi asoratlarni aniqlash uchun ishlatilishi mumkin.

Davolash strategiyalari: Ushbu shartlarni samarali boshqarish tegishli davolanishni tezda boshlashga bog'liq. Doksisiklin va seftriakson kabi aniqlangan patogenlarga qaratilgan antibiotiklar odatda PID va servitsit uchun buyuriladi. Qo'ziqorin infeksiyasidan kelib chiqqan vulvit uchun antifungal dorilar ko'rsatilishi mumkin. Yallig'lanishga qarshi dorilar yoki topikal muolajalar bilan simptomatik yengillik noqulaylikni engillashtiradi va shifo beradi.

Muhokama:

Ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklarini erta tashxislash va davolash bepustlik, surunkali tos og'rig'i va takroriy infeksiyalar kabi asoratlarning oldini olish uchun juda muhimdir. Biroq, klinik amaliyotda muammolar, jumladan, antibiotiklarga chidamli patogenlarning ko'payishi va ta'sirlangan shaxslar orasida taqdimotning o'zgaruvchanligi saqlanib qolmoqda. Tibbiy yordam punkti va multipleks PCR tahlillari kabi diagnostika texnologiyalaridagi yutuqlar qo'zg'atuvchini aniqlashda aniqlik va samaradorlikni oshirishga va'da beradi. Bundan tashqari, bemorni o'qitish, hamkorlar haqida xabar berish va keyingi parvarishni birlashtiradigan kompleks boshqaruv yondashuvlari natijalarni optimallashtirish va kasallikning tarqalishini kamaytirish uchun juda muhimdir. Yangi paydo bo'lgan patogenlarni o'rganish, yangi davolash usullarini o'rganish va oldini olish va erta aniqlash strategiyalarini baholash uchun keyingi tadqiqotlar kafolatlanadi. Sog'liqni saqlash xodimlari, tadqiqotchilar va sog'liqni saqlash tashabbuslari o'rtasidagi hamkorlikdagi sa'y-harakatlar ayollar jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari yukini engillashtirish va butun dunyo bo'ylab reproduktiv salomatlik natijalarini yaxshilash uchun juda muhimdir.

Xulosa:

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari, shu jumladan tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklari (PID), servisit va vulvit, butun dunyo bo'ylab ayollarga ta'sir qiladigan jiddiy sog'liq muammolarini anglatadi. Ko'pincha infeksiyalar yoki yallig'lanish reaksiyalari bilan qo'zg'atilgan bu holatlar hayot sifati va reproduktiv salomatlikka ta'sir qilishi mumkin bo'lgan turli alomatlar bilan namoyon bo'ladi. Samarali boshqaruv klinik baholash, laboratoriya testlari va tasviriy tadqiqotlar orqali erta tashxisni o'z ichiga olgan ko'p o'lchovli yondashuvni talab qiladi. Davolash strategiyalari, asosan bakterial infeksiyalar uchun antibiotiklar va boshqa etiologiyalar uchun maqsadli terapiya, simptomlarni engillashtirish, bepustlik kabi asoratlarni oldini olish va kasallikning tarqalishini kamaytirishga qaratilgan. Antibiotiklarga chidamlilik va diagnostik o'zgaruvchanlik kabi muammolar sog'liqni saqlash sohasida doimiy tadqiqotlar va innovatsiyalar zarurligini ta'kidlaydi. Diagnostika texnologiyalari va davolash usullaridagi yutuqlar aniqlik, samaradorlik va bemorning natijalarini yaxshilashga va'da beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Haggerty CL. Mycoplasma genitalium ning tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklaridagi roli uchun dalillar. Curr Opin Infect Dis. 2008 yil fevral;21(1):65-9. doi: 10.1097/QCO.0b013e3282f3d999. PMID: 18192787.
2. Workowski KA, Bolan GA; Kasalliklarni nazorat qilish va oldini olish markazlari. Jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklarni davolash bo'yicha ko'rsatmalar, 2015. MMWR Recomm Rep. 2015 Jun 5;64(RR-03):1-137. PMID: 26042815.
3. Ness RB, Soper DE, Holley RL, Peipert J, Randall H, Sweet RL, Sondheimer SJ, Hendrix SL, Hillier SL, Amortegui A, Trucco G, Bass DC, Kelsey SF. Tos a'zolarining yallig'lanish kasalligi bo'lgan ayollar uchun statsionar va ambulator davolash strategiyalarining samaradorligi: tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklarini baholash va klinik salomatlik (PEACH) randomizatsiyalangan sinov natijalari. I J Obstet Gynecol. 2002 yil fevral;186(2):929-37. doi: 10.1067/mob.2002.121118. PMID: 11854647.
4. Walker CK, Sweet RL. Ayollarda gonoreya infeksiyasi: tarqalishi, oqibatlari, skrining va davolash. Int J Ayollar salomatligi. 2011 yil 11 aprel;3:197-206. doi: 10.2147/IJWH.S11343. PMID: 21694920; PMCID: PMC3103283.
5. Frantsiya Idorasi, Xyuz G, Nikolson A, Yung M, Ross JD, Uilyams T, Merser CH, Aiken CR, Robinson AJ, Kohli R, Tyorner KM, Adams EJ, Xart GJ, Ison CA. Tos a'zolarining yallig'lanish kasalliklarini tashxislash tezligini baholash: Angliyadagi tendentsiyalar, 2000-2008. Sex Transm Dis. 2011 yil noyabr;38(11):158-62. doi: 10.1097/OLQ.0b013e318225a6f8. PMID: 21992934.

